

Vista de la façana de l'orgue (foto autor).

L'orgue de Santa Maria la Major de Montblanc

Josep M. Salisi Clos

Doctor en musicologia

salisiclos@gmail.com

Autors: Josep i Antoni Boscà

Material: Fusta, estany, plom i tela

Tècnica: Obra mixta

Data: Primer quart del segle XVII i inicis del segle XVIII

Situació: Església de Santa Maria la Major

Municipi: Montblanc (Conca de Barberà)

L'instrument

Un dels orgues amb més entitat dins el panorama organístic català és el de Santa Maria la Major, de Montblanc. L'actual orgue es va fabricar en dos períodes ben diferenciats, un a principis del segle XVII i un altre a inicis del XVIII. Aquest fet el demostra la tipologia dels materials, concretament la fusta de la cadireta; la part de l'orgue que està a l'esquena de l'organista; aquesta del segle XVII, i la resta de l'instrument del segle XVIII. L'orguener que hi treballà en aquest segon període tingué cura que la decoració i els ornaments de la façana anessin en concordança amb la cadireta, donant així una unitat de conjunt a l'orgue.

Primera etapa de l'instrument

El 1607 es determina construir l'orgue situant-lo a la paret del costat de l'evangeli, enfront d'on es troba actualment. Es desconeix qui fou l'orguener que construí l'instrument. La voladura de l'església el 1651, durant la Guerra dels Segadors, destruï la façana malmetent a la vegada una bona part del temple que quedà sense servei al culte fins el 1685. Durant els anys d'inactivitat l'orgue s'anà deteriorant fins que el 1703 es té intenció de "reedificar-se lo orgue" reaprofitant-ne algunes parts, com ara, la cadireta.

Segona etapa de l'instrument

El 1703 s'encarrega refer l'orgue a l'orguener Josep Boscà i Serinyena, i el 1750, Antoni Boscà i Llorens, fill de l'anterior, hi continua treballant, probablement fins el 1752. Josep Boscà reutilitza la cadireta de l'antic orgue situant-la al nou instrument. La diferència de les dues etapes es pot veure clarament en la base inferior de l'orgue. Posteriorment als Boscà hi treballaren altres orgueners: Josep Vicens i Llorenç Vicens, en 1799; Joan Florenzano, en 1889; i Joan Corominas, en 1905. Cap a final de la primera meitat del segle XX s'inicien algunes reformes en l'instrument, esperant que arribi una restauració eficient. En aquest cas, són els orgueners Gabriel Blancafort i Georges Lhôte que l'any 1977 treballen en l'instrument duent-ne a terme la reforma definitiva.

Els dos teclats i tiradors dels registres (autor).

Característiques de l'orgue

Es pot considerar l'orgue de Montblanc com un dels més antics conservats a Catalunya i que al llarg del temps ha mantingut el seu caràcter original. L'instrument presenta els tres cossos amb força personalitat: l'orgue major, la cadireta i el pedaler. El so dels distints registres es mostra ben equilibrat en tota la gama sonora, tant en els sons mitjans, aguts i greus com en les mixtures o superposició sonora de més d'un so per tecla, com també en la trompeteria horitzontal de la façana.

L'instrument conté dos teclats manuals, un per l'orgue major i l'altre per la cadireta, a més del pedaler de contres. Curiosament, els dos teclats de mà contenen diferent quantitat de tecles: el de l'orgue major mostra quaranta-cinc tecles, mentre que en el de la cadireta se n'hi troben quaranta-dues; pel que fa al pedaler de contres, aquest està format per dotze pedals. El fet que l'orgue presenti diferent nombre de tecles en els manuals és una altra característica que diferencia els dos processos de construcció.

Teclats, tiradors dels registres i pedaler de contres (autor).

Les pintures de les teles

Una de les particularitats que dignifiquen l'orgue, a més de la seva bellesa visual i sonora, són les portes de tela pintada. La funció de les portes és la de protegir la façana de l'instrument quan aquestes es tanquen i a la vegada per a enriquir-ne la visió general quan resten obertes. Les pintures de les portes mostren dos personatges relacionats intrínsecament amb la música: santa Cecília, acompanyada de distints instruments musicals, i el rei David. Les pintures presenten una certa deformació en els dos personatges, ja que sembla que estiguessin

pintats mirant-los des del terra del temple, essent més ampul·losos en la seva part inferior i anant-se reduint a mesura que s'enlaira la vista envers el cap dels personatges.

L'instrument està coronat per dos florons i la simulació d'un templet on s'hi representa una tela amb la figura de sant Jordi, patró de la vila de Montblanc. Al damunt de l'orgue, i com a colofó de la façana, s'hi mostra l'escut de la població, posant de relleu qui encarregà i costejà l'obra. Es conserva, fora de l'orgue, una tela que antigament tapava, a manera de cortina, els tubs de la cadireta, molt possiblement de la seva primera etapa. En aquesta tela s'hi representen la Sagrada Família, a més de santa Anna, mare de Maria, i una altra figura que podria tractar-se de santa Elisabet, cosina de Maria. També s'hi troben altres dos personatges que recorden a petits angelets.

La vida de l'orgue

L'orgue, com a instrument musical, ha de ser viu, ha de sonar i fer sentir els seus distints colors sonors. L'orgue de Montblanc s'expressa en les celebracions religioses, com també en els distints concerts i cursos que des de fa anys es van realitzant a la vila, formant part del panorama organístic i musical de Catalunya.

Part inferior de l'orgue (autor).